

'...in het stro

Weertenaar Coen Beelen (69) maakte als kind mee dat een geallieerde soldaat in zijn ouderlijk huis het leven liet. De indruk die dit op hem als jongetje van acht jaar maakte is nog altijd zeer levendig aanwezig.

Hij besloot het een en ander op papier te zetten al was het maar om de toedracht ervan niet aan de vergetelheid prijs te geven. Zijn notitie vormt de basis van dit verhaal.

Theo Schers

Het aantal geallieerde soldaten dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door gevechtsacties op Weerter grondgebied het leven liet is - gelukkig - betrekkelijk gering gebleven. Er is nooit een exacte lijst opgesteld. Maar kijken we naar gegevens van omgekomen vliegtuigbemanningen en het aantal veldgraven van soldaten in Weert, dan kunnen we het aantal grofweg rond de zestig plaatsen.

Verreweg het grootste aantal slachtoffers bevond zich onder de bemanningsleden van bommenwerpers die in Weert en omgeving neerstortten.

De bevrijding van Weert door het *Suffolk* regiment aan Britse zijde kende daarentegen geen dodelijke slachtoffers. (Wel sneuvelden enkele Duitse soldaten.) Pas op 1 oktober 1944, op een tijdstip dat het oorlogsgeweld alweer enkele kilometers van Weert verwijderd

was, viel hier het eerste geallieerde slachtoffer van de grondonderlog. Tot een van de laatste gesneuvelden behoort *gunner* G. Langley, soldaat in het 4e Royal Horse Artillery, een artillerie-eenheid binnen de 4e Engelse Pantserbrigade.

14 november 1944

Het front nabij Weert loopt langs het Kanaal Wessem-Nederweert en de Noordervaart. Veel is er sinds 22 september, de bevrijdingsdag van Weert, niet veranderd. Achter eerstgenoemde waterweg hebben de Duitsers zich al sinds 22 september verschanst en al die tijd hebben de geallieerden zich tevreden gesteld de situatie zo te laten. Alleen even noordelijk in het gebied ten oosten van de Zuid-Willemsvaart heeft vooral de Amerikaanse 7e Pantserdivisie in november langzaam en moeizaam de Duitse *Fallschirmjäger* (parachutisten) teruggedrongen tot aan de Noordervaart. Dat was weer gebeurd als reactie op een Duits offensief op 27 oktober, dat eveneens tot doel had Ospel te veroveren.

Maar 14 november moet het dan toch gebeuren. Generaal Dempsey heeft een groot offensief voorbereid dat het Duitse bruggenhoofd ten westen van de Maas, helemaal van het kanaal Wessem-Nederweert in het zuiden tot bij Venray in het noorden, voorgoed moet opruimen.

Plan is om zowel in het zuiden als in het noorden aan te vallen en dat met een dusdanig grote troepenmacht dat er geen twijfel kan bestaan over de afloop. De hoofdaanval moet in het zuiden plaatsvinden, over het kanaal Wessem-Nederweert en de Noordervaart. Daartoe zijn de afgelopen dagen grote hoeveelheden troepen en materieel te noorden en ten oosten van Weert samengetrokken.

Bij de dood van een Engelse soldaat

achter de koeien'

Links De eerste keer in Weert. Feestelijke intocht van tanks van de 4e Engelse Pantserbrigade op de Emmasingel te Weert, 26 september 1944.

(J. Peeters, foto J. Biezenaar) Rechts Het wapenarsenaal van de 4th Royal Horse Artillery bestaat uit gemechaniseerde stukken geschut van het type Sexton.

Hier een opname van dergelijk geschut op Hushoven. De opname is tijdens het eerste verblijf in Weert, eind september 1944, gemaakt door Jac de Haan.

(Gemeentearchief Weert, Coll. De Haan)

Black rats

Een van de eenheden die een rol moeten spelen, is het 4e regiment Royal Horse Artillery. Het zijn geen onbekenden. Anderhalve maand eerder, op 26 september zijn ze door enthousiaste Weertenaars ontvangen in de straten van Weert. Met hun opvallende mouwemblem van een zwarte woestijnrat (een *Jerboa*) worden

ze al snel de *Black rats*, Zwarte ratten genoemd.

Op 8 oktober waren ze vertrokken. Nu zijn ze weer terug. Langley en zijn makkers bivakkeren in en bij het huis van het gezin Beelen-Gielen te Tungelroy 21, nu Tungelordorpstraat 141.

Het gezin bestaat uit moeder en acht kinderen. Vader is in maart van dat jaar overleden. De 14e november

De boerderij Beelen tijdens de oorlog. Achter het woonhuis ligt de schuur waar de keuken was gevestigd. De stip geeft de deur aan waar *Gunner* Langley achter stond. (Foto C. Beelen)

zijn alleen moeder en vier kinderen thuis. Wel bevinden zich ook nog twee onderduikers in huis: Joop Verbeek en Bert Houben, die afkomstig is uit Hunsel. In verband met de omvang en de intensiteit van de beschietingen zijn de bewoners al enige tijd vantevoren gewaarschuwd. "We moesten ramen en deuren zoveel mogelijk losmaken of open laten staan, want er zou binnenkort hevig worden geschoten door de tanks die in het dorp en omstreken en ook die bij onze boerderij stonden", aldus Coen Beelen. Men hoopt op die manier schade vanwege de enorme luchtdruk te voorkomen.

Een oorverdovend lawaai

Om 16.00 uur maakt een enorm trommelvuur uit honderden kanonnen (men spreekt steevast over een aantal van 400 al zijn het er wel meer geweest) een begin met het offensief dat de codenaam *Mallard* mee heeft gekregen. De beschietingen laten bij hen die het

meemaken, een enorme indruk achter. Niet in de laatste plaats door de overweldigende luchtdruk en het oorverdovende lawaai; en dat uren lang. Bovendien sneuvelen ondanks de voorzorgsmaatregelen toch nog de nodige ruiten en pannen van de huizen in de buurt van het geschut. Bij dit alles vernietigend vuur zou men denken dat de Duitsers eieren voor hun geld zouden kiezen. Dat gebeurt meestal ook maar hier en daar antwoordt de Duitse artillerie met tegenvuur. De Engelse soldaten dirigeren daarop het gezin de kelder in. En dat is maar goed ook.

Een noodlottig toeval

Die avond van 14 november 1944 staat een aantal artilleristen in de rij om in de centrale keuken hun etensblik te vullen. Die keuken bevindt zich in de schuur achter het woonhuis. Twee Duitse granaten slaan kort bij het huis in: een op het erf naast het

Black rats/Red rats

Het schouderemblem van de *4th Armoured Brigade* bestond uit een zwarte woestijnrat (een *Jerboa*) op een witte ondergrond. De soldaten droegen het embleem op beide mouwen, steeds met het gezicht van het dier naar voren gericht. Weertenaren noemden de soldaten Zwarte ratten, ook al om ze te onderscheiden van de Rode ratten, een naam die ze gaven aan soldaten van de Britse 7e Pantserdivisie, die begin 1945 in het Weertse verbleef.

Deze soldaten droegen een vergelijkbaar insigne van een rood-roze muis op een zwart veld. Tijdens de oorlog in Noord-Afrika was de brigade onderdeel geweest van deze 7e Pantserdivisie maar toen ze zelfstandig werd nam ze het motief van het woestijndier in gewijzigde vorm over als teken van de deelname aan de strijd in de woestijn. (Particuliere collectie Weert)

huis en een raakt de muur van het bakhuis, dat op ongeveer zes meter afstand van de schuur ligt. Een scherf van een van deze granaten boort zich met grote kracht door de kleine houten toegangsdeur van de schuur. Het toeval wil dat soldaat G. Langley net achter die deur staat. De scherf treft hem vol in de rug en hij overlijdt ter plekke. Hij wordt in een deken gewikkeld en in de stal achter de koeien in het stro neergelegd.

Van dat alles hadden de Beelens geen weet. "Maar", kan Coen Beelen zich herinneren, "toen we later op de avond toestemming kregen om de kelder te verlaten, werden we door Joop Verbeek(?) gewaarschuwd dat we niet moesten schrikken, want er lag een dode soldaat in het stro achter de koeien. Ook waren er nog twee gewonde militairen. Die lagen in onze keuken op een soort brancard. Toen het veilig was zijn ze afgevoerd naar een ziekenbarak."

De volgende dag (of een dag later, Beelen weet dat

niet precies meer) wordt soldaat Langley met militaire eer begraven in de tuin achter het erf, aan het begin van de weidse akkers. Zijn kameraden maken een eenvoudig houten kruis en zetten het graf af met op zijn kant gezette bakstenen. Zij leggen ook een boeketje half verwelkte chrysanten op het graf; meer is er niet.

Het graf wordt de tijd daarna door de familie Beelen keurig in orde gehouden. Ook mensen uit de omgeving komen regelmatig naar het graf. Een enkele keer leggen ook zij een bloemetje uit eigen tuin op het graf. Enkele jaren na de oorlog, mogelijk in 1948, wordt het lijk van Langley opgegraven. Het gezin Beelen is erbij. Het lichaam, nog steeds in een deken gewikkeld, wordt uit het graf getild, in een kist gelegd en in stilte afgevoerd.

Nu rust G. Langley op het *Nederweert War Cemetery*, het Engels oorlogskerkhof aan de Mgr. Kreyelmansstraat te Nederweert: vak B, rij 2, nummer 11.

VERDER LEZEN

- Over Weert in de oorlogsjaren kan men onder andere lezen in deel 7 van *Ach Lieve tijd 1000 jaar Weert*, Zwolle 2003.
- Over het offensief: H. Levels e.a., *'40 Van oever tot oever 45': Inval, verzet, luchtoorlog en bevrijding tussen Noordervaart en Maas*, Haalen 1994.

Met dank aan Coen Beelen en Jos Peeters voor het beschikbaar stellen van foto's.

vak B, rij 2, nummer 11

Links Een eenvoudig houten kruis en een kader van bakstenen markeren het veldgraf van G. Langley.

(Foto C. Beelen) Rechts Het huidige graf van de artillerist op de Engelse begraafplaats in Nederweert.

De steen vermeldt legernummer, rang, naam, leeftijd en eenheid. In het kruis het regimentsembleem van het Royal Horse Artillery. (Foto C. Beelen)

Uitsnede uit de kadastrale kaart met de plattegrond van boerderij en bijgebouw. (Gemeente Weert)
De stip geeft de locatie van het graf aan.

